

Nr 420

Av herr **Hedlund m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 349 i Första kammaren)

Med den ekonomiska politik som förts av regeringen har efterfrågeöverskottet i vår samhällsekonomi inte kunnat bemästras. Det nu framlagda budgetförslaget för 1966/67 måste i första hand bedömas mot denna bakgrund. Det särskilt allvarliga i situationen är det kraftiga underskottet i handelsbalansen. Underskottet i utrikeshandeln var 1965 nära 1 400 milj. kronor och beräknas i finansplanen bli cirka 1 000 milj. kronor i år. En sådan restriktivitet måste sålunda tillämpas i statens finans- och budgetpolitik, att industrien kan få det erforderliga investeringsutrymme för ökning av produktions- och framför allt exportkapaciteten och en alltför hög konsumtionsefterfrågan kan hållas tillbaka.

En av huvudanledningarna till det tillspetsade konjunkturläget får sökas i den nuvarande regeringspolitikens brister i fråga om långsiktsplaneeringen. Den nödvändiga balansen i efterfrågan från olika sektorer i samhället har inte kunnat upprätthållas. Under en följd av år fick industriinvesteringarna ligga på alltför låg nivå, vilket måste sägas vara en orsak till att exportkapaciteten nu inte är tillfredsställande. Sedan 1965 har industriinvesteringarna åter kunna öka. Men bristen på tidsplanering i fråga om investeringsutvecklingen har i detta läge skapat ett ökat efterfrågeöverskott på arbetsmarknaden, som uppenbarligen bromsat produktivitet utvecklingen i näringslivet och samtidigt också medfört störningar i pågående reformarbete. Hämmande för den ekonomiska utvecklingen har också varit att beskattningssystemet inte i tillräcklig grad utformats med hänsyn till produktionens och arbetslivets villkor.

Som en annan huvudanledning kan betecknas den sedan många år pågående inflationen i vår samhällsekonomi. I finansplan efter finansplan har medgivits att inkomstökningarna betydligt överskridit det utrymme, som produktionsökningen givit, och att detta i längden inte kan vara förenligt med kravet på en sund och balanserad ekonomi. Men då situationen inte kunnat bemästras och då en betydande inflation alltmer kommit att betraktas som en normal och permanent företeelse, har förtroendet för regeringens vilja och förmåga till åtgärder, som kan bevara en ekonomisk stabilitet, allvarligt

rubbats. En följd härav är minskad sparbenägenhet hos medborgarna. Under 1965 minskades hushållens genomsnittliga sparkvot. Denna efterfrågeökning, som uppenbarligen är anledningen till den stora importökningen, kan innebära en fördröjd penningvärdeförsämring utöver den som siffermässigt noterats.

Den samhällsekonomiska situationen kräver enligt vår mening ett samlat stabiliseringsprogram, som inriktas mot grundorsakerna till övertrycket i vår samhällsekonomi. Förslag i detta syfte har från vårt håll framförts i andra sammanhang.

För nedbringande av statens upplåningsbehov och dämpande av den privata efterfrågans ökningstakt föreslår regeringen i propositionen nr 10 höjningar av vissa direkta skatter, nämligen på bensin och motorbrännolja, sprit och vin, samt av bilaccisen. Budgeten för 1966/67 skulle härigenom förstärkas med ca 565 milj. kronor.

Trots det höga skattetrycket måste en budgetförstärkning anses nödvändig i det uppkomna läget. I finansplanen har det statliga upplåningsbehovet för situationen efter den föreslagna budgetförstärkningen angivits till ca 200 milj. kronor, varvid hänsyn dock inte tagits till att löneuppgörelse ännu inte träffats med de statsanställda. Det får hållas för sannolikt att upplåningsbehovet kan bli väsentligt större. En ytterligare förstärkning av budgeten bör därför eftersträvas.

Den i propositionen föreslagna skatteskärpningen drabbar till huvuddelen, nämligen ca 365 milj. kronor, bilismen. Det är naturligtvis riktigt, att den snabba ökningen av bilbeståndet utöver en stark press på vårt lands ekonomiska resurser. Från denna utgångspunkt är en dämpning på detta område motiverad. Den föreslagna höjningen av bilaccisen bör kunna medverka till förbättrad balans i utrikeshandeln och kan med hänsyn härtill godtas. Inför förslaget om särskild skatt på motorbränslen måste framhållas att en sådan skatteskärpning blir en alltför tung börda för befolkningen i de delar av landet, där avstånden är stora och bilen måste betraktas som det oundgängliga kommunikationsmedlet, liksom också för nyttotrafiken. Vårt förslag är därför att skattehöjningen i fråga om bensinen begränsas till tre öre per liter — i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna fem öre. För motorbrännolja och gasol bör inte någon skatteskärpning ske. Den bensinskattehöjning, som enligt vår mening kan godtas, ger ett inkomstbelopp för nästkommande budgetår på ca 95 milj. kronor, vilket med hänsyn till det stora vägupprustningsbehovet bör tillföras automobilskattemedelsfonden.

Med det höga skattetryck som råder bör enligt vår mening den aktuella skatteskärpningen så långt möjligt läggas på varor som kan betraktas som mera oundgängliga. I propositionen föreslås höjning av den särskilda omsättningsskatten på sprit och vin, innebärande en prisökning om ca 10 procent

för de vanligaste sorterna. Renat brännvin skulle stiga i pris med tre kronor per helbultelj. Enligt vår mening är det riktigt att lägga större del av skatteskärpningen på sprit och vin. Vi föreslår att den särskilda omsättningsskatten höjs så att priset på renat brännvin, inklusive allmän varuskatt, stiger med 4,75 kronor för helbutelj. Detta innebär för nästkommande budgetår en budgetförstärkning med ca 115 milj. kronor utöver Kungl. Maj:ts förslag. Vidare bör enligt vår mening skatten på maltdrycker höjas i motsvarande grad. Vi föreslår att nuvarande skattesatser höjes med 15 procent. Den budgetförstärkning, som härigenom tillföres budgetåret 1966/67, beräknar vi till till ca 25 milj. kronor, inklusive höjt belopp i allmän varuskatt.

Med den motivering vi ovan anfört bör viss del av budgetförstärkningen även uttas i form av höjd cigarrettskatt. Vi föreslår att tobaksskatten höjes med tre öre per cigarett. Inkomstförstärkningen, inklusive den allmänna varuskatten å prishöjningen, för det kommande budgetåret beräknar vi till ca 225 milj. kronor.

De av oss förordade skattesatserna för bensin, sprit och vin bör träda i kraft så snart riksdagen fattat beslut i frågan och författningsbestämmelser hunnit utfärdas. Höjningarna av cigarrettskatten och av skatten på maltdrycker bör gälla från den 1 juni 1966.

I andra sammanhang har vi förordat vissa budgetförstärkningar för budgetåret 1966/67, nämligen ca 100 milj. kronor vid ett tidigareläggande av den i statsverkspropositionen föreslagna avvecklingen av generella bostadssubventioner samt drygt 20 milj. kronor genom minskade investeringsanslag på kapitalbudgeten.

De anspråk som vi ställer på samhället i fråga om såväl trygghetspolitiken för ekonomiskt svaga grupper som förutsättningsskapande insatser för ökad produktivitet i näringslivet gör det nödvändigt med vissa utgiftsökningar och inkomstminskningar, varom vi framställt yrkanden i andra motioner. Den aktuella avvecklingen av generella bostadssubventioner kräver enligt vår mening kompensation till de ekonomiskt sämst ställda barnfamiljerna med 35 milj. kronor för nästkommande budgetår. Vi har vidare förordat ökning av bostadsförbättringslånen med 10 milj. kronor och höjning av anslaget till u-hjälpen med 15 milj. kronor. Förslag om vissa mindre anslagshöjningar, avseende t. ex. de handikappade, åldringsvården, vissa undervisnings- och kulturverksamheter och idrotten, kan sammanlagt beräknas till ca 20 milj. kronor. Till den för näringslivet och trafiksäkerheten nödvändiga vägupprustningen bör enligt vår mening anslagen höjas med 50 milj. kronor utöver Kungl. Maj:ts förslag. Vidare har vi till stimulerande av arbetslivet förordat beslut redan nu om viss sänkning av marginalskatten, vilket för nästkommande budgetår kan beräknas minska statens inkomster med ca 60 milj. kronor. Vi har också tagit med i beräkning-

en att kommunerna skall kompenseras för det inkomstbortfall som föranledes av vårt förslag om ett särskilt schablonavdrag vid den kommunala beskattningen. Detta inkomstbortfall för kommunerna kan till den del som faller på nästkommande budgetår beräknas till ca 45 milj. kronor.

Av det anförda framgår att våra förslag sammantagna innebär en förstärkning av statsbudgeten 1966/67 med ca 150 milj. kronor utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Med stöd av av ovan anförts får vi hemställa,

I. att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 10 beträffande höjd skatt på motorbrännolja och gasol;

II. att riksdagen måtte begränsa den i propositionen nr 10 föreslagna skattehöjningen i fråga om bensin till tre öre per liter samt besluta att ifrågavarande medel skall tillföras automobilskattemedelsfonden;

III. att riksdagen måtte besluta höja

a) skatten på sprit och vin enligt i propositionen nr 10 föreslagna grunder så att priset på renat brännvin ökar med 4,75 kr. för helbutelj;

b) skatten på maltdrycker med 15 procent av nu gällande skattesatser, att gälla från och med den 1 juni 1966;

c) skatten på cigaretter med tre öre per cigarett, att gälla från och med den 1 juni 1966; samt

IV. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till enligt under II. och III. erforderliga författningstexter.

Stockholm den 26 januari 1966

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson
i Sundborn

Nils G. Hansson
i Skegrie

Sven Vigelsbo

Gustaf Svensson
i Vä

S. G. W. Wahlund

Harald Larsson
i Hedenäset

John Eriksson
i Bäckmora